

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 347.773.3

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПРАВО НА ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ:
МОЖЛИВІСТЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПІДХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В
УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ**

Н. М. Булат

доктор філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова
ORCID-0000-0001-7162-883X

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND RIGHTS TO DESIGNS: THE
POSSIBILITY OF THE UK APPROACH IMPLEMENTATION IN THE
UKRAINIAN LEGISLATION**

N. M. Bulat

Ph.D., associate professor at the Department of Civil-Law Disciplines at Odesa
I. I. Mechnikov National University
ORCID-0000-0001-7162-883X

Анотація: Метою роботи є проаналізувати підхід законодавства Великобританії щодо охорони комп'ютерно-згенерованих дизайнів і визначити можливість його імплементації в українському законодавстві. Стаття аналізує основні положення щодо прав на комп'ютерно-згенеровані дизайни за законодавством Великобританії, а також порівнює положення щодо критеріїв охорони промислових зразків і прав на них у законодавстві України та Великобританії. Автор робить висновок про доцільність охорони майнових прав на промислові зразки, згенеровані комп'ютерною програмою, та неможливість охорони немайнового права авторства на такі об'єкти.

Ключові слова: промисловий зразок, дизайн, штучний інтелект, комп'ютерно-згенерований дизайн.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

***Annotation:**The purpose of the article is to analyse the approach of the UK legislation to the protection of computer-generated designs and to determine the possibility of the approach implementation in the Ukrainian legislation. The article analyses the main provisions on the rights to computer-generated designs under the UK legislation and compares the provisions concerning the criteria for protection of industrial designs and rights to them in the legislation of Ukraine and the UK. The author concludes that it is expedient to protect economic rights to computer-generated designs while it is impossible to protect the moral right of authorship to such objects.*

***Keywords:**industrial design, design, artificial intelligence, computer-generated design.*

Можливість програм штучного інтелекту генерувати нові об'єкти породила численні дискусії щодо того, як право інтелектуальної власності має адаптуватися до цієї реальності. Крім того, деякі країни вже зробили спроби врегулювати відносини, що виникають щодо згенерованих об'єктів. Так, Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 року встановлює режим прав особливого роду (прав *sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою [1, ст. 33].

Водночас варто зауважити, що не лише авторське право, але й інші сфери права інтелектуальної власності, зокрема право промислових зразків, можуть зазнавати «втручання» штучного інтелекту. Так, законодавство Великобританії дозволяє охороняти як «комп'ютерно-згенеровані твори», так і «комп'ютерно-згенеровані дизайни» [2].

Порівняно з проблематикою авторського права в контексті штучного інтелекту, питання згенерованих промислових зразків отримало значно менше уваги.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

Метою роботи є проаналізувати підхід законодавства Великобританії щодо охорони комп'ютерно-згенерованих дизайнів і визначити можливість його імплементації в українському законодавстві.

Відповідно до ст. 263 Copyright, Designs and Patents Act 1988, комп'ютерно-згенерований щодо дизайну означає, що дизайн є згенерованим комп'ютером за обставин, за яких немає людини-дизайнера [2, ст. 263]. При цьому особа, що вжила необхідних заходів для створення дизайну, вважається його автором і дизайнером [2, ст. 214(2); 3, ст. 2(4)]. Законодавство не встановлює додаткових особливостей, окрім наведених положень щодо визначення суб'єкта прав, щодо комп'ютерно-згенерованих дизайнів, фактично охороняючи їх так само, як і дизайни, створені людиною [2; 3]. Іншими словами, на комп'ютерно-згенеровані дизайни поширюється загальний режим дизайнів.

Щодо можливості імплементації такого підходу в українському законодавстві, важливо передусім порівняти основні положення права дизайнів у Великобританії та права промислових зразків в Україні. Пропонуємо це зробити за двома параметрами: критерії охороноздатності об'єктів та права на них.

Відповідно до ст. 1B Registered Designs Act 1949, дизайн охороняється правом на зареєстрований дизайн тією мірою, якою він є новим і має індивідуальний характер [3, ст. 1B(1)]. При цьому дизайн є новим, якщо до відповідної дати публіці не був доступний ідентичний дизайн або дизайн, ознаки якого відрізняються лише несуттєвими деталями [3, ст. 1B(2)]. Дизайн має індивідуальний характер, якщо загальне враження, яке він справляє на обізнаного користувача, відрізняється від загального враження, яке справляє на такого користувача будь-який інший дизайн, що став загальнодоступним до відповідної дати [3, ст. 1B(3)]. При визначенні ступеня індивідуальності дизайну береться до уваги ступінь свободи автора в його створенні [3, ст. 1B(4)].

Щодо охорони незареєстрованих дизайнів, відповідно до Copyright, Designs and Patents Act 1988, вони мають бути оригінальними, тобто не бути звичайними у відповідній галузі дизайну на момент його створення [2, ст. 213(1, 4)].

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

Критерії охороноздатності промислових зразків, встановлені Законом України «Про охорону прав на промислові зразки», є тотожними критеріям до зареєстрованих дизайнів у Великобританії. Так, відповідно до ст. 6 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», «промисловий зразок відповідає критеріям охороноздатності, якщо є новим і має індивідуальний характер» [4, ст. 6(1)]. Щодо ознаки новизни, «промисловий зразок визнається новим, якщо жоден ідентичний промисловий зразок не доведено до загального відома» [4, ст. 6(2)]. При цьому «промислові зразки вважаються ідентичними у разі, якщо їхні суттєві ознаки відрізняються лише незначними деталями» [4, ст. 6(2)]. Щодо критерію індивідуального характеру, «промисловий зразок визнається таким, що має індивідуальний характер, якщо загальне враження, яке він справляє на інформованого користувача, відрізняється від загального враження, яке справляє на такого користувача будь-який інший промисловий зразок, доведений до загального відома» [4, ст. 6(3)], де «для оцінки індивідуального характеру береться до уваги ступінь свободи автора під час створення промислового зразка» [4, ст. 6(3)].

Таким чином, критерії охороноздатності, а так само інтерпретація змісту таких критеріїв за Registered Designs Act 1949 та Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» співпадають [3, ст. 1В; 4, ст. 6].

Щодо прав, передбачених на промислові зразки, варто зауважити, що й у Великобританії, і в Україні на такі об'єкти існують майнові права [2; 3; 4]. Водночас Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» встановлює також право авторства, «яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково» [4, ст. 7(4)]. Хоча законодавство Великобританії вживає поняття «автор дизайну» [3], проте не встановлює особистих немайнових прав на дизайни безпосередньо [2; 3].

Звісно, особисті немайнові права можуть виникати на такі об'єкти за умови їх охорони авторським правом відповідно до законодавства у сфері авторського права. Проте, як зазначено у ст. 236 Copyright, Designs and Patents Act 1988, «якщо авторське право існує на твір, який складається з дизайну або включає в себе дизайн, в якому існує право надизайн, не є порушенням права на дизайн вчинення

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

будь-яких дій, які є порушенням авторського права на цей твір» [2, ст. 236]. Тобто, існує розмежування авторського права і права на дизайни, при цьому особисті немайнові права передбачені лише у першому випадку.

З огляду на це постає питання щодо правової природи та особливостей права авторства на промисловий зразок, встановленого Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» [4, ст. 7(4)]. Це питання потребує подальшого вивчення.

Водночас очевидно, що особисті немайнові права не можуть виникати на об'єкти, згенеровані штучним інтелектом. З урахуванням цього, з огляду на вищенаведене можна зробити такі висновки.

Законодавство Великобританії охороняє згенеровані дизайни за загальними правилами, тобто за допомогою майнових прав, не встановлюючи додаткових винятків чи обмежень у цьому контексті. З огляду на однаковість критеріїв охоронозданості зареєстрованих дизайнів у Великобританії та промислових зразків в Україні, така охорона видається прийнятною щодо майнових прав, тобто режим майнових прав на промислові зразки доцільно поширити також на промислові зразки, згенеровані комп'ютерною програмою. Водночас на згенерований промисловий зразок не може виникати право авторства як особисте немайнове право.

Література

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX зі зм. та доп., внес. зг. із законами України; станом на 15.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>(дата звернення: 06.03.2024).
2. Copyright, Designs and Patents Act 1988 : up to date with all changes known to be in force on or before 06 March 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48> (last accessed: 06.03.2024).
3. Registered Designs Act 1949 : up to date with all changes known to be in force on or before 06 March 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/12-13-14/88> (last accessed: 06.03.2024).

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

4. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 № 3688-ХІІ зі зм. та доп., внес. зг. із законами України; станом на 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>(дата звернення: 06.03.2024).